

### 36. møde.

Tirsdag den 10. december kl. 14<sup>30</sup>.

**Formanden:** Medlem af folketinget Helge Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til boligministeren at stille følgende spørgsmål:

„Anser ministeren det for rimeligt, at huslejenævn godkender huslejeforhøjelser som følge af udskiftninger eller fornyelse af udslidte bygningsdele, når det ikke medfører øget brugsværdi af det lejede?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Medlem af folketinget Vivike har meddelt mig, at han ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse om Danmarks indtægter ved at stille baser på Grønland til rådighed for USA?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Efter at *Lis Mølbjergs* hverv som midlertidigt medlem af folketinget er ophørt, har vedkommende gruppe udpeget *Herluf Rasmussen* til i hendes sted at indtræde i udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om afgift af arv og gave og forslag til lov om ændringer i skifteloven samt udvalget angående forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om erhvervsskattens ophævelse) og forslag til lov om ændring af lov om erhvervsskattens afløsning i visse kommuner m. v.

Den pågældende er herefter valgt.

Det er meddelt mig, at *Aksel Larsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ministres ansvar, forslag til lov om ministres strafansvar og forslag til lov om ministres ansvarlighed. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Aksel Larsen* har vedkommende gruppe udpeget *Herluf Rasmussen*, som herefter er valgt.

Det er meddelt mig, at *Aksel Larsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om selvan-

givelsen af indkomst og formue, om foranstaltninger til kontrol med selvangivelsen og om straffen for skattesvig m. v. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Aksel Larsen* har vedkommende gruppe udpeget *Herluf Rasmussen*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

*Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om oprettelse af en boligfond* [af *Arne Larsen* m. fl.].

Valgt blev: *Axel Ivan Pedersen, K. B. Andersen, Albertsen, Heie, Horn, Niels Mørk, Viola Nørlov, Retoft, Helge Larsen, Finn Poulsen, N. Chr. Christensen, Axel Kristensen, Ib Thyregod, Thestrup, Adolph Sørensen, Erna Sørensen og Arne Larsen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

*Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift.*

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 1) findes i tidenden sp. 1378, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 69).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

**Formanden:** Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

*Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter.*

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 2) findes i tidenden sp. 1378, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 69).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

**Retoft:** Udvalget har mellem anden og tredje behandling afholdt et møde for at tage stilling til ændringsforslag stillet af finansministeren.

Til lovforslaget om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift stilles ændringsforslag om, at der i lovens § 13 indsættes et nyt stykke. Ved den foreslåede ændring vil der kunne opnås afgiftsfritagelse for bonus og dividende for såkaldt manufakturafgiftspligtige varer, der er leveret før den 1. april 1963. Ændringsforslaget imødekommer et ønske, der er fremsat af Dansk Textil Union.

Vedrørende forslag til lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter foreslås overskriften til lovens afsnit VII ændret, således at ordet „teekstrakter“ udgår. I § 11, stk. 1, 1. punktum, udgår på linje hermed ordene „og te“. Ændringerne er en følge af, at tolden på te foreslås ophævet.

Loven træder i kraft den 15. december 1963, idet dog bestemmelsen om teekstraktafgiftens bortfald først træder i kraft den 31. december 1963, samtidig med at te-tolden ophæves.

Udvalget er enig og indstiller ændringsforslagene til vedtagelse.

**Iver Poulsen:** Som mit partis ordfører ved disse lovforslags anden behandling, det ærede medlem hr. Bækgaard, gjorde opmærksom på, har mit parti intet kendskab til indholdet af de henvendelser, som 24 organisationer, institutioner og virksomheder har tilstillet udvalget. Derfor er det ikke muligt for os at tage en sagligt begrundet stilling til, om de stillede ændringsforslag, som vi i øvrigt kan stemme for, er de eneste, der burde være stillet for at imødekomme erhvervslivets og befolkningens berettigede ønsker og interesser. Dels derfor, dels fordi der ikke er taget hensyn til vore ønsker om afgiftsfritagelse for videnskabelige lærebøger og eventuelt tryksager i det hele taget, naturligvis undtaget reklamer, og endelig fordi vi stemte imod selve omsætningsafgiften, vil vi afholde os fra at stemme her ved lovforslagets tredje behandling.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Man foretog først afstemning over det til forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift stillede ændringsforslag.

Ændringsforslaget  
vedtoges uden afstemning.

Dernæst foretoges afstemning over de til forslag til lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter stillede ændringsforslag.

Ændringsforslagene nr. 1 og 2  
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagene som helhed sattes derefter til forhandling.

**Retoft:** Jeg skal på udvalgsflertallets vegne anbefale at stemme for lovforslagene her ved tredje behandling. Det ærede medlem hr. Aksel Larsen har i en mindretalsudtalelse meddelt, at han ikke ønsker at stemme for lovforslaget om almindelig omsætningsafgift.

Da jeg ser, at venstres ordfører ikke er til stede, vil jeg tilføje, at partiet har ønsket at rette en anmodning til den højtærede finansminister om, at det udvalg, der er nedsat til undersøgelse af omsfritagelse for materialer til visse reparationer, kan tilkalde et medlem fra landboforeningerne, da det er landbrugsorganisationerne, der har fremført ønsket om fritagelse.

**Knud Thomsen:** Ved andenbehandlingen af disse lovforslag var jeg desværre forhindret i at være til stede, men af Folketingstidende har jeg set, at det ærede medlem hr. Retoft ved den lejlighed rejste spørgsmålet om industriens transportmidler, og at den højtærede finansminister oplyste, at han havde anmodet omsadministrationen om at undersøge de tekniske muligheder for en udvidelse af industriens adgang til afgiftsfri indkøb af sådant materiel, som anvendes til intern transport og oplagring af en virksomheds råvarer, samtidig med at administrationen ville

[Knud Thomsen.]

overveje en hertil svarende praksis med hensyn til godtgørelse for anlægsarbejder.

Jeg er meget glad for, at den højtærede finansminister har bedt administrationen tage dette punkt op til særlig overvejelse. Jeg har på anden måde — men i temmelig stort omfang — haft lejlighed til at beskæftige mig med dette spørgsmål, har erkendt den store vanskelighed og gjort mig en del tanker derom. Jeg havde overvejet, om jeg skulle indlede en drøftelse af spørgsmålet under udvalgsarbejdet, men den meget lange række henvendelser, der kom til udvalget i anledning af det foreliggende lovforslag, der jo sluttelig kun tilsigtede tekniske ændringer, overbeviste mig om, at der endnu skal en vis modningsproces til, før man opnår den fulde forståelse for, at det ved denne lovgivning drejer sig om en almindelig omsætningsafgift, en omsætningsafgift, der principielt omfatter alt, hvad der ikke udtrykkeligt er undtaget i loven. Man må altså være forsigtig med undtagelser, og de bør kun gennemføres, hvor der foreligger urimeligheder eller åbenlyse skævheder.

Jeg forstår derfor ganske godt den højtærede finansminister, når han er indstillet på at lade gå endnu et stykke tid, således at administrationen får god lejlighed til at overveje, om ændringer vedrørende fremstillingsvirksomhedernes driftsmidler kan foretages uden store provenutab og uden samtidig at miste rimelige afgrænsningsmuligheder. Personlig tror jeg, at dette kan lade sig gøre, og jeg tror, at man ved en forholdsvis simpel ændring og uden noget provenutab af betydning vil kunne, om jeg så må sige, fjerne en ret stor mængde følelse af urimelighed, hvad der jo i høj grad har sin betydning.

De bemærkninger, jeg har fremsat, drejer sig om § 20 i loven om almindelig omsætningsafgift, hvorefter kun driftsmidler, som anvendes i selve fremstillingsprocessen, er afgiftsfri. Fremstillingsprocessen er fastlagt som den del af varefremstillingen, der går fra råvarernes indgang fra råvarelageret og indtil det færdige produkts overførsel til færdigvarelageret. Oplagringen af varerne på råvarelager og færdigvarelageret anses ikke for at være et led i selve fremstillingsprocessen.

Det er forståeligt, at administrationen og nævnet, som jeg altså selv har gjort bekendtskab med i denne henseende, har holdt sig til og stadig væk fastholder denne klare afgrænsning. Men på den anden side er forholdet jo det, at der, i hvert fald set med erhvervslivets øjne, må opstå skævheder og urimeligheder, når man således vil fastslå helt almenlydig, hvad en fremstillingsproces er, altså give en teknisk definition, som dækker fuldstændigt, hvad enten det nu drejer sig om at fremstille en dieselmotor, der er lige så stor som et hus, eller om at fremstille et lille kompliceret svagstrømsaggregat, der er på størrelse med enden af en blyant, en definition, som skal dække fremstillingsprocessen retfærdigt, hvad enten det drejer sig om at fremstille vitaminer eller lægemidler, der måske koster 1.000 kr. pr. gram, og som samtidig skal dække, når det drejer sig om at fremstille mange hundrede tusinde tons sværkemikalier, f. eks. gødningsstoffer.

Jeg må erkende, at den hidtidige afgrænsning af fremstillingsprocessen rækker til i langt de fleste tilfælde, men det må vistnok også erkendes, at der er tilfælde, hvor man kunne ønske en noget større bevægelsesfrihed.

Nu er det jo klart, at hvis man tænker på en udvidelse af definitionen af fremstillingsprocessen efter den egentlige fremstillingsproces, altså omkring færdigvarelageret, vil der opstå afgrænsningsvanskeligheder over for engroshandelens funktioner, som jo med hensyn til færdigvarelager er nøjagtig de samme som fremstillingsvirksomhedernes. En afgrænsning her vil næppe være mulig, og mangelen af denne afgrænsningsmulighed vil altså kunne bevirke et betydeligt provenutab. Noget anderledes forekommer det mig imidlertid at ligge for de funktioner, der på fremstillingsvirksomhederne ligger forud for den snævre opfattelse af fremstillingsprocessen, altså modtagelse og oplagring af råvarer.

For det første gør der sig ofte det forhold gældende, at der i en fremstillingsvirksomhed medgår en betydeligt større vægtmængde råvarer, end der fremkommer færdigvarer, modsat handelens forhold, hvor jo naturligvis stort set den samme vægtmængde går ind og ud af lageret. Særlig karakteristisk er dette forhold inden for

[Knud Thomsen.]

visse industrigræne, hvor der ofte medgår 3-4 kg råvarer pr. kg færdigvarer; men også inden for en række andre industrigræne kender man forholdet, navnlig hvor der arbejdes med stor spildprocent og affaldsprocent. Man kan måske som et særlig outreret eksempel nævne en mulig fremstilling af uran her i landet på basis af malm. Der vil dér kunne fremstilles ca. 350 g uran på basis af 1 t malm. Det er ganske givet, at der dér foreligger meget store transportomkostninger, som vil påvirke færdigproduktet, og at fremstillingsvirksomheden her har et transportproblem, som ikke har nogen parallel hos de fleste andre virksomheder — helt tør jeg ikke benægte det.

Hertil kommer så imidlertid det forhold, at administrationen jo har arbejdet og har måttet arbejde med en teknisk definition af fremstillingsprocessen. Jeg tror, at dette er både rigtigt og nødvendigt, men jeg tror også, at det er vanskeligt at finde en teknisk definition, der kan yde fuld retfærdighed under de overordentlig varierende forhold, jeg har forsøgt at angive muligheden af, og så må man jo ikke glemme, at det sluttelig her drejer sig om en økonomisk lovgivning. Omsætningsafgiften på driftsmidler er en belastning, men en belastning, der øver højst forskellig indflydelse på prisdannelsen på produkterne. Helt sikkert er det, at der her er en meget stor forskel på den prismæssige indflydelse mellem sværindustrien, den tungere industri, på den ene side og meget let industri på den anden side. Ved sværindustrien er det meget store vægtmængder, der skal transporteres til og fra, og her gælder det naturligvis, at transportomkostningerne i forbindelse med modtagelsen af råvarerne og oplagringen af disse i økonomisk henseende i høj grad er belastende for virksomhedernes prisdannelse.

Betragtninger i denne retning har administrationen også erkendt rigtigheden af, hvor det f. eks. drejer sig om sten, cement, kridt, kalk o. s. v. Her anses fremstillingsprocessen også for at omfatte rydning, gravning o. s. v. af jord, sten o. lign., når disse funktioner udøves af virksomheden selv som et led i fremstillingen af de afgiftsfri varer. Administrationens afgørelser har her været lettet af det forhold, at vi jo ikke i Danmark importerer kridt eller ler til

fremstilling af cement eller mursten. Der er med andre ord ikke på dette område nogen afgrænsningsvanskelighed. Men der er andre fremstillingsvirksomheder, der nødvendigvis må importere deres råvarer, og for hvilke det at modtage råvarerne og transportere dem til og opbevare dem på råvarelagre nødvendigvis i økonomisk henseende udgør en del af fremstillingsprocessen, og for hvilke det derfor ville være af betydning, om den nuværende tekniske definition af fremstillingsprocessen kunne lempes noget.

Jeg vil derfor gerne foreslå den højtærede finansminister, inden loven næste gang måtte komme til revision, at overveje muligheden af at give adgang til en noget lempeligere administration ved, at der til lovens § 20, stk. 1, efter 1. punktum, som slutter med ordene „afgiftspligtige varer“, tilføjes:

„Fritagelsen dækker endvidere driftsmidler, der udelukkende anvendes ved modtagelsen og oplagringen af råvarer i fremstillingsvirksomheden“;

hvor efter der fortsættes med næste punktum.

Jeg har her gerne villet fremsætte disse betragtninger, som jeg håber den højtærede finansminister vil tage med i sine overvejelser.

Jeg vil til slut tilføje, at jeg tror, at de samme synspunkter, som jeg her har fremført med hensyn til driftsmidler på råvarensiden — som også tangeret af den højtærede minister ved anden behandling — hensigtsmæssigt kan anvendes af administrationen med hensyn til godtgørelse af afgift for materialer til anlægsarbejder.

**Henry Christensen:** Mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Alfred Bøgh, er desværre på grund af tågen blevet forhindret i at være i tinget ved dette punkt på dagsordenen, og jeg skal derfor på mit partis vegne ved denne lejlighed blot sige, at vi er enige i de tekniske ændringer, som lovforslaget, som det foreligger nu, er udtryk for. Endvidere tilføjer jeg, at vi naturligvis også har den allerstørste interesse i de spørgsmål, der nu skal undersøges i de to nedsatte udvalg og for det tredje områdes vedkommende — som det ærede medlem hr. Knud Thomsen nu omtalte — mere indgående gøres til genstand for omsadmi-

[Henry Christensen.]

strationens eget arbejde og undersøgelse. Vi håber, det må blive gjort så hurtigt som muligt og derved bevirke, at vi kan få foretaget yderligere rimelige ændringer med det formål at sikre den tekniske og administrativt enkleste form for den almindelige omsætningsafgift.

Jeg vil gerne takke det ærede medlem hr. Retoft, fordi han understregede, at venstre gerne vil have et tilsagn fra den højtærede finansminister om sammensætningen af udvalget vedrørende tilbygning og ombygninger m. v., og jeg har allerede forstået, at den højtærede finansminister er indstillet på at imødekomme det ønske, der er om yderligere repræsentation i det pågældende udvalg.

Jeg kan altså på venstres vegne anbefale, at vi stemmer for begge lovforslagene.

**Morten Lange:** Jeg skal til det ærede medlem hr. Knud Thomsen blot bemærke, at en hel del af de overordentlig indviklede problemer, han forelagde det høje ting, formodentlig ville have været en hel del nemmere at løse, hvis man i tide havde besindet sig på at lægge denne ulykkelige omsætningsafgift i detailledet, men det har man altså ikke gjort, og derfor får vi den slags overordentlig indviklede fremstillinger fra tid til anden.

I øvrigt skal jeg om det foreliggende lovforslag om ændringer i loven om den almindelige omsætningsafgift sige, at der måske nok er ganske ubetydelige forbedringer i det forslag, vi her har fået forelagt, men på den anden side har man i ringe grad rørt ved selve lovens indhold. Vi er stadig imod en sådan omsætningsafgift, og da ganske særlig imod, at den ligger i engrosledet, og på trods af at der kan spores svage forbedringer, vil vi afholde os fra at stemme.

Derimod kan vi stemme for lovforslaget om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter, selv om det ikke er en af den slags love, der ryster verden.

**Weikop:** Også jeg skal anbefale de ændringsforslag, der er er stillet. . . .

**Formanden:** Ændringsforslagene er vedtaget.

**Weikop:** Undskyld. Jeg skal så anbefale lovforslagene, som de nu foreligger.

Allerede ved anden behandling fremsatte jeg forskellige bemærkninger med henblik på næste gang, loven om omsætningsafgift skal frem til revision. Jeg har forstået det således, at den højtærede finansminister allerede på det tidspunkt viste sig at være i høj grad imødekommende med hensyn til at se på de forskellige forhold, der kunne opstå. Jeg brugte det udtryk, at der kunne være to ting. Den ene er, at der kan være visse lempelser at gennemføre, og på den anden side kunne der også ske det, at administrationen finder ud af, at der er nogle huller, der skal stoppes. Begge disse ting synes jeg det er helt rimeligt at se på til den tid.

**Finansministeren (Poul Hansen):** I anledning af de udtalelser, der her er faldet, skal jeg først sige til de ærede medlemmer hr. Retoft og hr. Henry Christensen, at landboforeningerne i går er blevet anmodet om at sende et medlem til udvalget angående byggematerialer, så denne sag skulle altså være i orden.

Hvad angår de betragtninger, der blev fremsat af det ærede medlem hr. Knud Thomsen, skal jeg blot sige, at de jo angår problemer, som nu vil indgå i det arbejde, som omsadministrationen skal gøre for at finde ud af, hvorledes man bedst tilrettelægger reglerne vedrørende de industrielle virksomheders driftsmidler, og hvad dertil hører. Er der muligheder for undervejs administrativt at lette på tingene inden for den nugældende lovs ramme, vil jeg gå ud fra, at sådanne muligheder udnyttes.

Hermed sluttede forhandlingen.

*Forslag til lov om ændringer i lov om almindelig omsætningsafgift*  
vedtoges enstemmigt med 98 stemmer; 14 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

**Formanden:** Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

*Forslag til lov om ændringer i lov om forskellige forbrugsafgifter*

vedtoges enstemmigt med 108 stemmer; 5 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

**Formanden:** Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i toldloven.*

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 4) findes i tidenden sp. 1647, udvalgets til lægsbetænkning i tillæg B. sp. 73).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

*Lovforslaget*

vedtoges enstemmigt med 112 stemmer; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

**Formanden:** Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

*Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om invalide- og folkepension. (Om forhøjelse af grundbeløb og lommepengebeløb).*

(Første behandling af lovforslaget (nr. 33) findes i tidenden sp. 685, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 57).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

**Formanden:** Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

*Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om pension og hjælp til enker m. fl. (Om forhøjelse af grundbeløb).*

(Første behandling af lovforslaget (nr. 34) findes i tidenden sp. 685, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 57).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

**Niels Mørk:** Idet jeg skal henvise til den af udvalget afgivne betænkning, kan jeg på mit partis vegne anbefale flertalsindstillingen til vedtagelse, det vil sige lovforslagene i uændret skikkelse. Derimod må jeg anbefale at stemme imod de af mindretallet, det ærede medlem hr. Chr. Madsen, stillede ændringsforslag.

**Chr. Madsen:** De lovforslag, vi behandler, er jo den sidste del af helhedsløsningen for folke-, invalide- og enkepensionister. Det er altså en slags overenskomstforhandling, vi er inde i, men en overenskomstforhandling, hvor kun den ene part fastsætter vilkårene.

Ved den første del af helhedsløsningen, hvor arbejdsmarkedets parter skulle dele 60 mill. kr., fik pensionisterne en forhøjelse på 15 kr. pr. måned til ægtepar og 10 kr. til enlige. Nu ved den anden del af helhedsløsningen til i alt 120 mill. kr. foreslås en forhøjelse på 18 kr. pr. måned til ægtepar og 12 kr. til enlige. Man anser det for rime-